

Decentralizálás és szubszidiaritás

Ukrajna föderalizálásáról

RJABCSUK,
Mikola
„Két Ukrajna.”
2000, 2002. 9.

„Megdönthető-e
a »zsaroló állam?»
2000, 2005. 2.

„Rossz béke vagy jó
háború”
Magyar Lettre
Internationale, 66

„Hogyan lettem
csehszlovák?
68 és a hokivébé”
Magyar Lettre
Internationale, 70

„Nyugati
»eurázsianizmus»
és az »új
Kelet-Európa»:
a kirekesztés
diskurzusa”
Szépirodalmi Figyelő,
2012. 4., Szívtextus.
blog.hu, 2013.02.12.

„A tizennegyedik
legrosszabb hely”
Élet és Irodalom,
2014. 04. 15.

Marx és Engels után szabadon azt lehetne mondani: Kísértet járja be Ukrajnát – a föderalizmus kísértete. Egyesek szerint az ország alapvető föderalizálása az egyetlen gyógyír a jelenlegi belpolitikai nehézségeire. Mások szerint gyógyírnak álcázott mérgek, ami csakis az ország teljes összeomlásához és Oroszország általi részleges vagy teljes bekebelezéséhez vezethet. A helyzet keserű ironiája, hogy úgy látszik, mindkét oldalnak igaza van.

A föderalizmus eszméjének előzményei Ukrajnában

A föderalizálás gondolata sokkal régebb, mint Ukrajna maga. Az ukrán nemzet majd minden alapító atyja tett javaslatot valami ilyesmire:¹ kezdve Tarasz Sevcsenkóval, a 19. századi költővel és titkos Szent Cirill és Metód testvériségével, a múlt század eleji történészeknek, Mihajlo Drachomanovon (1841–1895) és Mihajlo Hruszevszkin (1866–1934) át egészen a múlt század végi antikommunista ellenállást megindító Vjacseszlav Cornovilig.² Ők azonban egy alapvetően más kontextusban fejtették ki idevágó elképzeléseiket. Ukrajna akkoriban nem volt szuverén állam, hanem az impérium elválaszthatatlan részét képezte. A birodalom minden föderalizálása vagy minden föderalizálás a birodalmon belül a nemzeti felszabaduláshoz és a nagyobb szuverenitáshoz vezető helyes lépést jelentett számukra.

Ezek az inkább homályos történelmi érveken kívül a valamilyen föderalizálás hívei még szignifikáns kulturális különbségekre is hivatkoznak a régiók között, amelyek abból erednek, hogy évszázadokon át eltérő politikai képződményekhez tartoztak. Valóban csak a 20. században kapcsolták össze a bolsevikok a legtöbb etnikailag ukrán területet egymással. Mindenesetre nem sikerült a kényszerű szovjetizálással kioltani eltérő politikai, kulturális és vallási tradícióikat. De a több mint két évtized alatt, ami Ukrajna 1991 végén elnyert nemzeti függetlenségének kikiáltása óta eltelt, szintén nem sikerült Ukrajna sokféle területeit egymáshoz erősebben közelhozni. Egy 2006-os reprezentatív országos felmérés során a megkérdezettek valamennyi délkeleti régióban azt mondták, hogy kulturálisan és mentálisan („mibenlétük, szokásaik és hagyományaik tekintetében”) közelebb érzik magukat az oroszokhoz, mint a nyugatukránokhoz. A déli és keleti megkérdezettek nemcsak az oroszokhoz, de még a beloruszokhoz is közelebb állónak érezték magukat, inkább nevezték őket a „mieinknek”, mint a nyugatukránokat vagy egyes esetekben a kijevieket és a középukrajnaiakat.³ A nem működő intézmények, a jogállamiság gyengesége és

a gyenge nemzeti összetartás mellett a föderalizálás inkább fölerősíthetné a centrifugális tendenciákat, mintsem hogy csökkentené a régiók közötti feszültségeket és felszámolná a kölcsönös előítéleteket. A lengyel alkotmányreform átfogó elemzése és Ukrajnában való alkalmazhatósága kapcsán Hennadij Poberezsnyj komoly fenntartásokat fogalmazott meg:

Lengyelországhoz hasonlóan Ukrajna is egymástól történetileg különböző régiókkal és regionalizmusokkal rendelkezik, de Lengyelországtól eltérően Ukrajnának nem sikerült a nemzeti konszolidációnak egy olyan viszonylag magas fokát elérni, amely mellett a regionális és nemzeti identitások inkább kiegészítik egymást, és nem konkurálnak egymással. És megint csak eltérően Lengyelországtól, ahol a regionalizmusnak inkább társadalmi-gazdasági dimenziói vannak, Ukrajnában a regionalizmus a társadalmi-gazdasági dimenziókon túlmenően erősen gyökerezik szubsztanciális kulturális különbségekben; ezek a konfliktusvonalak világosan kifejezésre jutottak az egymást követő választások folyamán, amelyek során a választói szimpátiák mindig kevésbé ideológiai, mint inkább kulturális választásoknak feleltek meg.

Mivel nincs erős nemzeti identitás, a regionális identitások pedig viszonylag erősek, veszélyes válalkozás volt az ország decentralizálására irányuló reformokat szorgalmazni, bár az eredeti szándék az erősen centralizált közigazgatási rendszer szovjet örökségének gyors megreformálása volt.⁴

Ez messzemenően megmagyarázza, miért vonakodtak annyira az egymást követő összes ukrán kormányok, hogy megreformálják a legkevésbé sem hatékony, túlcentralizált szovjetrendszer. A nemzeti demokraták, akik többnyire ellenzékben voltak, nem sürgették különösebben a közigazgatási reformot, mert sejtették, hogy működőképes intézmények és ezeket hordozni képes kulturális feltételek hiányában a központi hatalomnak a régiókra való minden áthelyezése csak veszélyeztetné a folyamatban lévő államalakítást. Az egyes régiók túl könnyen válhattak volna a kapzsi szomszéd vagy a helyi kiskirályok vagy mindkettő martalékává. A föderalizmus rendkívül veszélyesnek számított. Aki emellett emelt szót, azt „hazaárulással” vádolták vagy éppen „föderasztának” bélyegezték.⁵

A föderalizációs gondolat ütőkártya volt a helyi elíttek kezében

A Régiók Pártjának kormányon lévő posztkommunistái a retorika szintjén ambivalensen viszonyultak a föderalizmushoz, elsősorban azért, mert az ő választóik délkeleten kevésbé idegenkedtek

ettől az elképzeléstől. Választások előtt kifejezetten kacérokodtak ezzel a gondolattal, de nyilvánvaló okokból sosem próbálkoztak egy ilyesfajta föderalizálás megvalósításával. Mert nem fér össze egy autoritárius hatalom természetével, hogy átadja a hatalmat. Mivel ez szükségképpen korlátozná az eliteket abbéli lehetőségeikben, hogy törvénytelenül és kontrollálatlanul kaparintsanak meg maguknak anyagi és adminisztratív erőforrásokat.⁶ Ennek következtében a föderalizációs gondolat Ukrajnában két évtizeden keresztül mindenekelőtt ütőkártya maradt a helyi elitek kezében, amit a kijevi központtal folytatott alkudozásai során tudtak kijátszani néhány személyes előny és engedmény elérése érdekében.

A 2005–2009 közötti narancsos kormány mindazonáltal tisztában volt egy decentralizálás szükségességével, és röviddel a hivatalba lépése után elő is terjesztett egy alapvető közigazgatási reformot. A célja a közpénzek hatékonyabb felhasználása és a közszolgáltatás minőségének javítása volt. Néhány hónappal később azonban ez a projekt is áldozatul esett a narancsos táboron belüli öngyilkos hatalmi harcoknak, és emiatt valamennyi olyan sürgősen szükséges reform kitöltött legalább még egy további évtizedre.

Napjainkban a réalpolitika erős érvet kínál a föderalizálás híveinek. A helyzet arra emlékezteti, hogy éjjel az utcán sem ajánlatos az embert fenyegető vadidegentől egy téglát megvenni. Egyrészt a föderalizálás ténylegesen a keletukrán városok tucatjait ellenőrzésük alatt tartó oroszbarát harcok egyik fő követelésének tűnik. Másrészt ez a követelés jelentősen aláátamasztja azt a nyílt fenyegetést, hogy moszkvai patrónusaik katonailag beavatkozzanak Ukrajnában. Egy ilyen helyzetben, amelyben csak veszíthet, az ukrán kormánynak valószínűleg nincs más választása, minthogy elfogadjon egy rossz békét a jó háború helyett, amit Oroszország ellenében amúgy sem tudna megnyerni.

Van mégis két komoly akadály ennek az elképzelésnek a megvalósításában. Az egyik az, hogy a föderalizálás fogalma az ukrán társadalomban nagyon népszerűtlen, és nemcsak hogy a kívülről jövő nyomásnak való engedésnek, megfutamodásnak tekintenek, hanem a legnagyobb mértékben a Majdan-forradalom és egészében a nemzeti ügy elárulásának. Figyelemre méltó, hogy ezt a gondolatot nemcsak a kőkemény ukrán nacionalisták utasítják el, hanem a lakosság többsége is. Egyértelműen ezt mutatják a közvéleménykutatások.⁷

Ellentétben azzal, amit az orosz és orosz-barát politikusok állítanak, a föderalizálás mellett Ukrajna keleti részén a megkérdezetteknek csak 26 százaléka, Ukrajna déli részén (a Krím nélkül) csak 22

százaléka szavazott, míg nyugaton és a centrumban a megkérdezetteknek csak szűk 3 ill. 7 százaléka támogatja.

Várható módon a legtöbben a donyecki (38%) és a luhanszki (42%) régiókban támogatják az elképzelést –, de még itt érik el a föderalizálás hívei a lakosság abszolút többségét.⁸ Ugyanez ez a felmérés, amit április 10. és 15. között végeztek, arról tanúskodik, hogy a megkérdezettek 19%-a támogatja délkeleten a status quo-t, (ebből Donyeckben 12%), míg 45% (ebből 41% Donyeckben és 34% Luhanszkban) volna híve egy egységes államnak bizonyos decentralizálás és a régiók nagyobb hatalommal való felruházása mellett.

A példátlan orosz katonai, gazdasági és propaganda-nyomás ellenére a délkeleti megkérdezetteknek így is csak 12%-a tartja az ország föderalizálását fontos lépésnek, amit a kormánynak végre kellene hajtania a nemzeti egység biztosítása érdekében. Sokkal többen, szám szerint 38% tekinti elsőrendű fontosságúnak a különböző paramilitáris egységek lefegyverzését és feloszlását, és 22% várja azt a kormánytól, hogy a délkeleti régióknak világos gazdasági perspektívát kínáljon.

Föderalizálás orosz módra

A másik ok, ami miatt a föderalizálás gondolata nem kecsegtet sok kilátással Ukrajnában, az az általánosan elterjedt felfogás, hogy bármit tenne is az ukrán kormány, hogy lecsillapítsa a Kremlt és csatlósait az ukrán régiókban, azok sose fognak azzal megelégedni. Ivan Krastev ezt így foglalta össze:

Oroszország úgy képzei, hogy Ukrajnából valami olyasmi lesz, mint Bosznia – egy radikálisan föderalizált ország, amely olyan politikai egységekből áll össze, amelyek mindegyike ragaszkodik a saját gazdasági, kulturális és geopolitikai preferenciáihoz. Más szóval: míg Ukrajna területi integritása formálisan fennmaradna, az ország keleti fele szorosabban kötődne Oroszországhoz, mint Ukrajna többi részéhez, ahhoz hasonlóan, amilyen a boszniai Republika Srpska kötődése Szerbiához.

Ez dilemmát okoz Európának. Míg Ukrajna radikális föderalizása megengedné, hogy kimaradjon a jelenlegi válságból, az országot hosszabb távon nagy valószínűséggel szétesésre és pusztulásra ítélné. Ahogy a jugoszláv tapasztalat mutatja, a radikális decentralizálás működhet elméletben, de a gyakorlatban nem mindig.⁹

Hivatalos orosz körökben nem sok kétséget hagynak az iránt, miféle „föderalizálás” lebeg a szemük előtt Ukrajnával kapcsolatban. Szergej Glazjev, Putyin tanácsadója például így fogalmaz meg az elvárásait:

„Egy mereven egységes államban állandósulnak a konfrontációk. Hogy ezeknek véget lehessen vetni, ehhez van szükség a föderalizálásra. Eleget kell adni a régióknak, kompetenciát biztosítani nekik a saját államháztartásuk előállítására, és lehetőséget arra is, hogy részlegesen, de a külpolitikájukat is meghatározhassák. Világszerte vannak erre példák, mégha ez nemzetközi jogilag különösnek tűnik is, hogy egy országon belül több eltérő kereskedelmi és gazdasági szisztéma érvényesül. Grönland például Dániához tartozik. Dánia az Európai Unió része, Grönland nem. Úgy-hogy ez egy ésszerű javaslat Ukrajna számára.¹⁰

Kreml-közeliek még leplezetlenebbül nyilatkoznak meg. Így például Makszim Kalasnyikov volt újságíró és újsütetű politikai aktivista¹¹ 2014 januárjában, tehát már egy hónappal Janukovics bukása és a későbbi krími bevonulás és a Donbasszban indított akciók előtt megdöbbenő pontossággal vázolta fel a Kreml politikáját Ukrajnával kapcsolatban:

A polgárháborútól Ukrajnát már csak (a föderalizálásnak címkézett) gyors felosztás mentheti meg. [...] Mit tegyen Janukovics? Mire kell őt rákényszeríteni? Először is, hogy hirdessen meg népszavazást két kérdéssrel: hogy Ukrajna aláírjon-e egy csatlakozási megállapodást az EU-val és Ukrajna föderalizálásáról; négy köztársaság létrehozásáról: Donyeck-Novorosszija (a Krímet is beleértve), Közép-Ukrajna, Nyugat-Ukrajna és Kárpát-Ukrajna. ... Moszkvának ezt a folyamatot információkkal, pénzügyileg és mondjuk így, speciális eszközökkel is támogatnia kell. A Donbassz és Novorosszija, ezek lényegében oroszok, a mi népiünk, kötelességünk megvédeni. Donbassz és Novorosszijában (a Krímben és a Fekete tengeri területen) lefegyverzett önvédelmi kommandókat kell létrehozni (mint 1990–1992-ben Transznisztríában). A belügyminisztérium ott állomásozó csapatainak és az ukrán harcoló erőknek a „privatizálásával” kell kezdeni. [...] A keleti lakosságból való önkénteseknek kell elfoglalniuk a felszabaduló pozíciókat. Moszkvának ezeket az egységeket szép csendben fegyverekkel és municióval kell ellátnia. Ezeknek az egységeknek a feladata abban áll, hogy fedezzék a hidakat a Dnyeper fölött és a veszélyes országrészeket Odessza, Nyikolajev és Dnyepropetrovszk területeitől északra. ... Hogy minél tovább lehessen tartani a kormányépületeket Kijevben, Donyeckből és Novorosszijából kell odavinni lefegyverzett önkénteseket. Könnyen közéjük tudnak vegyülni katonai kiképzők és harcosok (önkéntesek) az Orosz Föderációból. ... Ehhez most a pénzeszákokat kell Donbasszból raportra hívni, megijeszteni és rávenni, hogy tejljenek (oldják meg a zsákjukat); Janukovicsnak (személyes beszélgetésben) menedéket és teljes védelmet kell garantálni az Orosz Föderációban; a televízió, rádió és az internet bevetésével szétkürtölni az Orosz Föderációban, hogy

a Donbassz és Novorosszija orosz és oroszbarát lakosságának megvédéséről van szó a brutális, megvadult banderistáktól, a káosztól és erőszaktól. A helyi oligarchákkal és Janukovicsal majd ezután foglalkozunk. ... A népszavazás megtartása (még akkor is, ha csak a Donyec-medencében és Novorosszijában, Délkeleten kerül rá sor), minden jogi alapot megteremt a leválásukhoz, és a hatalmi centrum áthelyezéséhez Kijevből Harkovba.¹²

Ami januárban még úgy festett, mint egy radikális nacionalista örült fantazmagóriája, az két hónappal később már a legnagyobb mértékben Putyin reálpolitikájának magvát alkotta. Még ha Viktor Janukovics idő előtti távozásával kicsit megzavarta is a tervet, az új kijevi kormányt még mindig minden eszközzel arra igyekeznek rákényszeríteni, hogy fogadja el az ország „föderalizálásnak titulált” feldarabolását – ahogy ezt Makszim Kalasnyikov őszintén kimondta.

Kijev ezt aligha fogja elfogadni, és inkább száll síkra egy halaszthatatlanul szükséges decentralizálás koncepciója mellett, ami alapjában véve megegyezik a szubszidiaritás EU által támogatott elvével. Az egyetlen törvényes út, amin ehhez el lehet jutni, elnökválasztások, majd parlamenti és helyhatósági választások megtartása, aztán lehet tárgyalni a hatalom és a felelősség megosztásáról a centrum és a régiók között a nemzeti valamint a regionális törvényhozás síkján.

Kijev ebben a kérdésben szilárdan (és érthető módon) elutasít minden egyezkedést Oroszországgal és az oroszbarát harcosokkal, akik elfoglalták Délkeleten a kormányépületeket, még ha éppen ez is az, amit Moszkva szeretne, és amit minden lehetséges eszközzel előmozdítani igyekezik, mert ebben látja joggal az egyetlen utat arra, hogy rákényszerítse Kijevre a maga „föderalizálási” programját. A Kreml tisztában van azzal, hogy Ukrajnában minden normális választási eljárás a radikális oroszpartí erők vereségét eredményezné, és ezért tesz meg mindent, amit csak tud, hogy szabotáljon és kudarcra ítéljen minden normalizálást.

Egy közvéleménykutatás eredményei

Az említett közvéleménykutatás, amit 2014 áprilisában végeztek nyolc délkeleti régióban, tehát

Putyin úgynevezett „Új-Oroszországában”, csak 12% volt „inkább” vagy mindenképpen a kormány-épületeknek fegyveresek által való átvétele mellett az ő régiójukban, míg 77% ez ellen foglalt állást.¹³ És csak 15% volt a régió esetleges leválása és Oroszországhoz való csatlakozása mellett, de 70%-uk ellene szavazott; 32% találta legitimnek az orosz beavatkozást ukrán ügyekbe, de 54% nem értett vele egyet; 12% támogatná az orosz hadsereg esetleges bevonulását Ukrajnába, 74% ellenezné; egy ilyen bevonulás esetén 7% üdvözlőné az orosz csapatokat, 2% esetleg csatlakozna is hozzájuk, de 47% inkább otthon maradna, és 21% volna hajlandó fegyverrel harcolni az oroszok ellen.

Ha közelebről megnézzük ezeket az adatokat, szignifikáns különbségek ötlenek a szemünkbe azokon a régiókon belül is, amelyeket hagyományosan a „Délkelet” címszó alatt foglalnak össze. Az egyik kontinuumon áll a Donbassz körzet az oroszbarát vagy szovjetofil, pánszláv, Nyugat-ellenes és Kijev-ellenes pólushoz a legközelebb, míg Tavrija (Herszon és Mikolajiv körzete) képviseli Zaporizzja és Dnyepetrovsk mellett az ellenkező pólust. Itt elterjedt az olyan hozzáállás, ami sokkal közelebb áll a mérsékelt Közép-Ukrajnához, mint a sokat idézett „Délkelet”-hez. Ebben a négy körzetben a megkérdezetteknek csak 3-9%-a van a kormányépületeknek fegyveresek általi elfoglalása mellett, míg Luhanszkban és Doneckben a támogatás aránya 24, ill. 18%-ot ért el. A leválást a négy közép-déli körzetben és Odesszában csak 3-7%, míg a Donbasszban a megkérdezettek 28-30%-a támogatja. A megkérdezetteknek csak 14-20%-a tartja legitimnek Oroszország beavatkozását az ukrán ügyekbe, szemben a donecki 49 és a luhanszki 41 százalékkal. A négy közép-déli körzetben és Odesszában csak a megkérdezettek 4-7%-a van az oroszországi csapatoknak Ukrajnába való feltételezett bevonulása mellett – szemben a donbasszi 19%-kal. A közép-déli régiókban a megkérdezetteknek csak 2-5%-a fogadná szívesen az oroszországi csapatokat, míg 26-37% fegyverrel venné fel ellenük a harcot. Ezzel szemben a Donbassz az egyetlen olyan régió, ahol azoknak a megkérdezetteknek a száma, akik örömmel fogadnák az oroszországi hadsereget (14-16%), magasabb azokénál, akik harcolnának ellenük (11-12%).

Harkov és esetenként Odessza területe e között a két pólus között helyezkedik el.

Az egyiket alapjában ukránpártinak és eltérő mértékben, de Európa-pártinak lehet definiálni. A másik túlnyomórészt szovjet-, részben oroszbarát, de elsősorban és mindenekelőtt zavart és ambivalens. Az orosz bevonulás és/vagy az Oroszországhoz csatlakozás támogatása mindkét esetben csak félszívvel történik, és sehol, még a Donbasszban sem éri a lakosság valódi vagy csak megközelítőleg többségét. Ez nagymértékben megmagyarázza, miért nem sikerült Putyinnak ezekben a régiókban a „fasiszta ukrán kormánnyal” szembeni „népfelkelést” előidézni.

Az oroszországi médiában ezeket a régiókat már hosszú ideje úgy jelenítették meg, mint őseredeti orosz területeket, amelynek a lakossága másról sem álmodik, mint hogy újraegyesülhesen Oroszország-anyakáskával. Nehéz felmérni, hogy Putyin és környezete mennyire esett a saját

propagandájának áldozatul. Mindenesetre félrevezette őket az a régi orosz mítosz, amely szerint az ukránok „majdnem ugyanaz a nép, mint az oroszok” – különösen akkor, ha olyan ukránokról van szó, akiknek az orosz az első nyelvük. Feltehetőleg arról próbálták a tanácsadói Putyint meggyőzni, hogy a „Novorosszija”, az „Új Oroszország” már beérett. Julija Latynina kritikus moszkvai újságíró nő teljes joggal gúnyolódik azon, hogy ezek az emberek nyilván azt hitték:

„Itt elég behajítani egy szál gyufát, és máris meggyullad. Bedobták a gyufát, és mégsem gyullad meg. Sistereg, és füstöl, de nem lobban fel.”¹⁴

Kiderült, hogy pár tucat zsoldos és orosz katonai kiképző képes néhány száz helyi lelkes hívet ideológus és bűnöző erőket bevetve arra mozgósítani, hogy elfoglalják a kormányépületeket a Donec-medence néhány városában és még a nagyvárosokban is. De ez még mindig messze nem nevezhető forradalomnak vagy népfelkelésnek. A legtöbb ember a Donec-medencében egyszerűen kivár. Készek elfogadni a győztest, bárki legyen is az, ha némi stabilitást hoz és egy jobb élet reményét.

Elég nyilvánvaló, hogy a reguláris orosz csapatok nélkül nem tudják a Délkeletet átvenni az oroszok által felfegyverzett paramilitárisok. Ez még a Donec-medencében is egyre problematikusabbá válik. A helyi lakosságnak elege van a zűrzavarból, és a haragját a misztikus kijevi „fasiszták” felől inkább a nagyon is valóságos helyi hatalmasságok ellen fordítja.

Az ukrán kormány kaphatna némi támogatást a helyi elitektől, ha átfogó reformcsomagot kínál nekik decentralizálással és több önrendelkezéssel. A paramilitárisokat is sakkban tarthatja a fészkekben, majd eliminálhatja őket, ha sikerül radikálisan megreformálnia az elavult posztsovjett hadsereget, rendőrséget és állambiztonsági szolgálatot, és valódi, megbízható ellenőrzést felállítani az orosz határnál.

A két Ukrajna: a nyugatbarát és a szovjetbarát

De a megbékélés „a két Ukrajna” között a legjobb esetben sem lesz egyszerű. A nyugatbarát és a nyugatellenes, a szovjetbarát és az antiszovjet, valamint a paternalista ill. a civil állampolgári öntudatú Ukrajna közötti konfliktusról van szó.

Utóbbi most éppen a pusztaság fennmaradásával van elfoglalva.

Vitalij Nachmanovics, egy ukrán történész és ukrán-zsidó aktivista, rámutat, hogy a megbékélés aligha lehetséges, mert a két csoport alapvető értékei összeegyeztethetetlenek, és nem változtathatók meg nagyon gyorsan.

Ehelyett az ukrán politikusoknak a kiegyenlítésen és nagyvonalú közeledésen kellene gondolkodniuk. Ez sikerülhet abban az esetben, ha az egyik csoport képes egy bizonyos autonómiát garantálni a másik számára értékeik szükséges mértékű tiszteletben tartásával.

Elég valószínűtlen, hogy egy tekintélyelvű Ukrajna képes legyen ilyen autonómiát kínálni a demokratikus érzelmű, európai orientációjú polgárainak. Az viszont nagyon is lehetséges, hogy egy demokratikus Ukrajna megtalálja az útját-módját annak, hogy számításba vegye paternalista,

szovjetofil és orosz orientációjú honfitársait.¹⁵ Lettország és Észtország ezt elég sikeresen megoldotta szovjetbarát, pánszláv érzelmű polgártársaival.

Minden esetre nincs sok esély rá, hogy a Kreml felhagyjon felforgató tevékenységével. Minden ukrán intézményben ott nyüzsgő ügynökeinek hatalmas hálózatával és a népesség orosz- és szovjetbarát részeinek jelentős támogatásával direkt katonai bevonulás nélkül is kudarcba tudja fullasztani az ukrán reformokat és egy sikeres európaizálódást. És bár a bevonulást kizárni nem lehet, rendkívül magas belső és nemzetközi költségei és elég kétséges hozadéka miatt pillanatnyilag nem igazán valószínű. Oroszország könnyen beveheti a Donec-medencét, de nincs sok szimbolikus értéke, gyakorlati meg még annyi sincs – a 19. századból maradt elavult iparával.

Putyin fő problémája nem egy független Ukrajna mint olyan, hanem egy sikeresen modernizált, demokratikus és európai Ukrajna, ahol oroszok és oroszul beszélő ukránok („majdnem oroszok” Putyin szóhasználatával élve) sokkal több szabadságot és állampolgári jogokat élveznek, mint oroszországi testvéreik. Ez halálos csapás lehetne a putyinizmus rendszerére, ami a pánszláv egyedülállóság megalomán igényén és egy paranoid nyugatellenes attitűdön nyugszik.¹⁶

Ezért fogja a Kreml feltehetőleg továbbfolytatni a nyomásgyakorlást és a provokációk minden lehetséges fajtáját, hogy Ukrajnát egy „se béke, se háború” állapotban lebegtesse, megakadályozzon minden komoly nemzetközi befektetést az országban, és bebizonyítsa, hogy Ukrajna csődbe jutott ország – önbeteljesítő jóslatként, amit Moszkva már évek óta hajtogat. Ez nagyon komoly kihívás az ukrán elit és az egész lakosság számára, de nagy ösztönzés is, és talán az utolsó alkalom, hogy eljussunk az állampolgári érettséghez, a nemzeti konszolidálódáshoz és a haladéktalanul szükséges intézményi reformokhoz.

KARÁDI ÉVA FORDÍTÁSA
© Ost-Europa, 2014/5-6
© eurozine 2014-08-05

¹ <http://hvyly.org/analytiks/federalizatsiya-ukrayini-fakti-ta-mifi.html>.
² Vjacslav Cernovik: Moja viborca programa. in: *Polityka*, 1/1989, S. 2-3.
³ Spil'na identychnist' gromadjan Ukrainy: osoblyvosti i problemy stanovlennja. in: *Nacyonal'na bezpeka i oborona*, 7/2006, S. 12.
⁴ Hennadij Pobereznyj: Decentralizacija jak zasib vid separatyizmu. in: *Krytyka*, 11/2006, S. 3-7. <http://krytyka.com.ua/articles/detsentralizatsiya-yak-zasib-vid-separatyizmu>.
⁵ www.day.kiev.ua/uk/blog/politika/davayte-ne-perebilshuvatirizikiv-federalizacij.
⁶ Pobereznyj, Decentralizacija [Fn. 4].
⁷ <http://www.iri.org/sites/default/files/2014%20April%205%20IRI%20Public%20Opinion%20Survey%20of%20Ukraine.%20March%2014-26.%202014.pdf>.
⁸ Mnenija i vzgljady zitelej jugo vostoka Ukrainy. April 2014. http://zn.ua/UKRAINE/mneniya-i-vzgljady-zhiteley-yugo-vostoka-ukrainy-april-2014-143598_.html.
⁹ Ivan Krastev: Putin's World, 1.4.2014. www.iwm.at/read-listen-watch/transit-online/putins-world/.
¹⁰ Sergej Glaz'ev: Federalizacija – uze ne ideja, a ocevudnaja neobchodimost'. in: *Kommersant Ukraina*, 6.2.2014. www.kommersant.ua/doc/2400532.
¹¹ ru.wikipedia.org.
¹² <http://m-kalashnikov.livejournal.com/1708101.html>.
¹³ Mnenija i vzgljady [Fn. 8].
¹⁴ Julija Latynina: Zametki s polej nevojny. in: *Novaja gazeta*, 5.5.2014. www.novayagazeta.ru/politics/63439.html.
¹⁵ Vitalij Nachmanovyc: Vidkryte zverenija do lideriv Majdanu. in: *Krytyka*, Januar 2014. <http://krytyka.com.ua/community/blogs/vidkryte-zvernennya-do-lideriv-majdanu>.
¹⁶ Igor Torbakov: Insecurity Drives Putin's Crimea Response. in: *Eurasianet*, eurasianet.org/node/68102.